

Олександр Петрович Кірдан,
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки та соціально-поведінкових наук,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
вул. Садова 2, м. Умань, Черкаська область, Україна
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2667-6589>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ПЕРІОДУ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ДЗЕРКАЛІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведений у статті теоретичний аналіз інтерпретаційних джерел з проблеми професійної підготовки майбутніх економістів дозволив виокремити шість груп дисертаційних праць, а саме: підготовка майбутнього фахівця економічного профілю – викладача економіки; праці з теорії, практики і методики професійної підготовки майбутніх економістів; дослідження, присвячені формуванню особистості майбутнього економіста та його готовності до професійної діяльності; дисертаційні роботи у яких запропоновано прогностичні тенденції щодо використання зарубіжного досвіду їхньої професійної підготовки; дисертаційні дослідження щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів; дисертаційні роботи з проблеми підготовки майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні економісти, дисертаційні роботи, загальнонаукові методи аналізу.

Цьогоріч минатиме 28 років від набуття Україною незалежності. За ці роки відбулися кардинальні зміни усіх сфер державного будівництва, економіки, освіти та культури. Упродовж 1991–2018 рр. найбільших змін, розвитку та реформування зазнала система вищої освіти України. Нині осмислення та переосмислення економічних трансформаційних перетворень спонукає науковців до інноваційних змін не лише теорії, а й методики професійної підготовки майбутніх економістів. До того ж на сьогодні відсутні наукові розвідки щодо аналізу інтерпретаційних джерел (дисертаційних праць) вітчизняних учених з означеної проблеми. Саме тому вбачаємо за доцільне проаналізувати сучасні наукові дослідження з проблеми професійної підготовки майбутніх економістів.

Мета статті – систематизувати дисертаційні роботи вітчизняних науковців 1991–2018 рр. з проблеми професійної підготовки майбутніх економістів.

На основі аналізу тематичної спрямованості дисертаційних робіт вітчизняних науковців, взявши за критерій аналізу інформацію, що міститься в інтерпретаційному джерелі, та використавши загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення й наукової класифікації виокремлено й проаналізовано шість груп дисертаційних праць й підготовлено хронологічно-тематичний перелік робіт кожної групи. Схарактеризуємо їх детальніше.

Перша група праць – підготовка майбутнього фахівця економічного профілю – викладача економіки. До цієї групи зараховуємо дисертаційну роботу Г. Ковальчук «Формування професійних педагогічних умінь у студентів – майбутніх викладачів економіки», у якій авторкою розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель реалізації освітньої технології у

системі психолого-педагогічної підготовки студентів економічного університету до викладацької діяльності та з'ясовано її вплив на формування і розвиток професійних педагогічних умінь студентів – майбутніх викладачів економіки (Ковальчук, 1999). У 2018 р. О. Калінською захищено дисертаційну роботу «Розвиток педагогічної майстерності викладача економічних дисциплін у вищому навчальному закладі».

Аналіз змісту вищезазначених дисертаційних робіт свідчить про обґрунтування теоретичних та методичних засад професіоналізації підготовки майбутніх викладачів економіки.

У другій групі дисертаційних праць з теорії, практики і методики професійної підготовки майбутніх економістів виокремимо такі складники:

2.1. Формування компетентностей та професійних якостей майбутнього економіста конкретизовано у дисертаційній роботі С. Тарасової (2006) «Формування готовності до управлінської діяльності у майбутніх менеджерів фінансово-економічного профілю». У дисертаційній роботі Є. Іванченко (2011) з'ясовано теоретико-методичні засади системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів. Темою дисертаційного дослідження Л. Потапкіної (2015) стало формування готовності майбутніх економістів до інноваційної професійної діяльності в процесі фахової підготовки. До проблеми формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки звернулася О. Яковенко (2015).

Упродовж останніх років до формування компетентностей майбутніх економістів у процесі професійної підготовки звернулися О. Самосудова-Грозова (2016, дослідила формування дослідницької компетентності), С. Касіянець (2017, розглянула процес формування самоосвітньої компетентності),

М. Стрельніков (2017, схарактеризував розвиток підприємницької компетентності магістрантів з управління та адміністрування).

2.2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та формування інформатичної компетентності майбутнього економіста. Так, практично спрямовано, на наше переконання, є докторська дисертаційна робота О. Гончарової «Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформативних компетентностей студентів економічних спеціальностей», у якій авторкою теоретично обґрунтовано на основі всебічного аналізу стратегічних цілей та перспектив інформатизації суспільства, проектування, розробки, оцінювання ефективності та впровадження в практику університетів особистісно-зорієнтованої системи формування інформатичних компетентностей студентів економічних спеціальностей в сучасному науковому, технологічному та соціальному контексті (Гончарова, 2007). У докторській дисертаційній роботі Т. Коваль «Теоретичні та методичні основи професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів» авторкою здійснено цілісний науковий аналіз проблеми професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів у закладах вищої освіти; розроблено та обґрунтовано концепцію і модель професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів у закладах вищої освіти III–IV рівнів акредитації; виявлено організаційно-методичні умови їх реалізації у професійній підготовці менеджерів-економістів (Коваль, 2008).

У 2010 р. Т. Поясок захищено докторську дисертаційну роботу «Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у ВНЗ». Згодом у 2015 р. захищено декілька дисертаційних робіт з означеного напрямку, так О. Хомік дослідила проблему формування управлінської культури майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій, а Р. Костенко – підготовку майбутніх економістів у закладах вищої освіти до роботи на валютному ринку на основі комп'ютерних технологій. У 2016 р. Т. Столяренко захищено дисертаційну роботу «Формування готовності майбутніх економістів до прогностичної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій».

2.3. Використання інноваційних форм та методів підготовки майбутнього економіста, що представлено дисертаційними роботами Т. Качеровської (2005) «Навчально-ігрове проектування у професійній підготовці майбутніх менеджерів організації»; Л. Бондаревої (2006) «Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах» у якій здійснено цілісний науковий аналіз проблеми використання педагогічної технології – навчального тренінгу у професійній підготовці майбутніх менеджерів організацій; розроблено й обґрунтовано

організаційно-педагогічні засади використання навчального тренінгу та навчально-методичний комплекс його впровадження в економічному університеті (Бондарева, 2006). У дисертаційній роботі Ю. Атаманчука (2009) окреслено організаційно-педагогічні умови самостійної роботи майбутніх менеджерів підприємницької діяльності в інформаційному освітньому середовищі університету. Дисертаційна робота А. Спіциної (2015) присвячена формуванню професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій навчання. У роботі М. Мартиненко (2015) окреслено питання формування культури самостійної роботи майбутніх економістів засобами дистанційного навчання.

У 2016 р. Г. Ковальчук захищено ґрунтовну докторську дисертаційну роботу на тему: «Теоретико-методичні засади технологій навчання економічних дисциплін в системі неперервної освіти». У дисертаційній роботі І. Белкіна (2017) досліджено педагогічні умови використання ділових ігор у професійній підготовці менеджерів маркетингових комунікацій у закладі вищої освіти.

2.4. Удосконалення освітнього процесу та особливості вивчення навчальних дисциплін у професійній підготовці майбутнього економіста, який представлено дисертаційними роботами Н. Замкової (Київ, 2005) «Формування професійних якостей майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі вивчення іноземних мов»; Л. Пуханової (2009) «Професійна підготовка майбутніх економістів у процесі навчання теорії ймовірностей і математичної статистики»; Г. Дутки (2009) «Принцип фундаменталізації та його реалізація у математичній підготовці майбутніх економістів»; О. Максимової (2013) «Підготовка майбутніх економістів до аналітичної діяльності у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу»; Г. Тимошук (2016) «Формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх економістів у процесі вивчення фахових дисциплін».

Низка дисертаційних робіт означеного напрямку присвячена різноманітним аспектам набуття майбутніми економістами іншомовної компетентності, зокрема дисертаційні роботи О. Карпової (2015) «Дидактичні умови навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій»; Н. Лямзіної (2015) «Методика навчання майбутніх економістів професійно орієнтованого англійського монологічного мовлення з використанням інформаційно-комунікаційних технологій», Н. Перевознюк (2016) «Формування іншомовного ділового спілкування у майбутніх економістів у процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін».

У виступах на наукових конференціях нами детально окреслено методичні підходи до формування компетентностей та схарактеризовано методологічні підходи до модернізації підготовки й здобувачів вищої освіти освітніх ступенів

«бакалавр» та «магістр» зі спеціальності «Економіка» (Кірдан, 2018).

У дисертаційній роботі Ю.Ткач (2018) схарактеризувала теоретичні і методичні засади фундаменталізації професійної підготовки майбутніх економістів.

Отже, систематизація хронологічно-тематичної спрямованості дисертаційних праць другої групи надала підстави для висновку, що найбільш широко досліджено теоретико-методичні засади інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних форм і методів у професійній підготовці майбутнього економіста, формування його інформатичної, іншомовної та ін. компетентностей. Однак потребують подальшого дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх економістів в умовах глобальних викликів цифрової епохи для економіки України, цифрової трансформація освіти, економіки та бізнесу, синергії економічної освіти, бізнесу та науки.

Третю групу дисертаційних робіт присвячено формуванню особистості майбутнього економіста та його готовності до професійної діяльності. До праць цієї групи зараховуємо дослідження М. Опольської «Формування гуманістичної спрямованості майбутніх менеджерів-економістів у процесі професійної підготовки» (2009); В. Орел «Педагогічні умови соціалізації майбутніх економістів і менеджерів у фаховій підготовці» (2011); Л. Служинської «Підготовка майбутнього менеджера-економіста до професійної самореалізації» (2012); О. Тинкалюк «Педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування» (2014), К. Лихачової «Формування правильності українського мовлення майбутніх економістів» (2014). Наукове дослідження К. Акуленко присвячене формуванню готовності до професійної діяльності майбутніх економістів з використанням системи Moodle (2014).

У 2015 р. захищено низку дисертаційних робіт, зокрема Е. Остапенко «Формування готовності майбутніх економістів до професійного саморозвитку», М. Коростелін «Формування готовності майбутніх фахівців з товарознавства та комерційної діяльності до попередження конфліктів у професійній діяльності». Дослідницею Г. Вархолик у 2016 р. простежено розвиток екологічної культури майбутніх економістів у закладах вищої освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). У 2017 р. Б. Головешко захистив дисертаційну роботу «Педагогічні умови формування лідерських якостей у майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту у вищих навчальних закладах», до найбільш значимих результатів дослідження зараховуємо теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов формування лідерських якостей майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту, уточнення критеріїв та показників сформованості лідерських якостей (Головешко, 2017).

Аналіз тематичної спрямованості дисертаційних робіт третьої групи свідчить про їх спрямування на формування сутнісних якостей особистості майбутнього економіста та його готовності до відповідальної діяльності.

До четвертої групи дисертаційних робіт нами віднесено ті, у яких запропоновано прогностичні тенденції щодо використання зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх економістів. Такі результати наукової роботи презентовано у дослідженнях В. Третько (2014) «Теорія і практика професійної підготовки магістрів міжнародних відносин у системі університетської освіти Великої Британії»; А. Найдьонової (2015) «Професійна підготовка економістів аграрного профілю в університетах Великої Британії»; О. Мудрої (2015) «Підготовка майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування в університетах Великої Британії»; О. Наугольникової (2017) «Професійна підготовка майбутніх економістів у вищих навчальних закладах США», О. Алієва (2017) «Професійна підготовка майбутніх економістів в університетах Азербайджану». На компаративних засадах реалізовано мету докторської дисертаційної роботи «Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів в університетах аграрного профілю: порівняльний аналіз» В. Каричковським (2018).

Отже, на основі аналізу авторефератів дисертаційних праць четвертої групи вважаємо, що у зарубіжних системах професійної підготовки майбутніх економістів є певний конструктивний досвід, який базовано на сучасних концептуальних положеннях, технологічних моделях, що може слугувати зразком для впровадження у вищу економічну освіту в Україні.

П'ята група дисертаційних робіт об'єднує дослідження щодо забезпечення якості освітньої діяльності. Так до питання якості професійної підготовки майбутніх економістів зверталися Н. Бенькович (2014, дослідила педагогічні умови моніторингу якості професійної підготовки майбутніх економістів у закладі вищої освіти); К. Хоружий (2015, запропонував методику застосування інформаційної системи управління якістю освіти майбутніх економістів); Л. Максимова (2015, теоретично обґрунтувала організаційно-педагогічні засади забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій) та ін.

Аналіз дисертаційних робіт засвідчив, що проблема забезпечення високої якості освітньої діяльності, моніторинг якості професійної підготовки та побудова систем управління якістю освіти майбутніх економістів нині є пріоритетними. Однак, потребують наукового обґрунтування концептуальні положення забезпечення якості вищої економічної освіти та впровадження нового покоління державних стандартів.

Шосту групу дисертаційних робіт присвячено проблемі підготовки майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти. Так у 2015 р. О. Горицькою захищено дисертаційну роботу на

тему: «Формування професійної адаптивності майбутніх економістів у процесі підготовки у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації. У 2017 р. Т. Волкодав захистила дисертаційну роботу «Формування готовності майбутніх молодших спеціалістів фінансово-економічного профілю до професійного самовдосконалення».

Аналіз дисертаційних праць шостої групи дозволив констатувати, що основні акценти зроблено на формування у майбутніх молодших спеціалістів готовності до ефективної професійної діяльності та професійного розвитку. Однак потребують подальших досліджень теоретико-практичні аспекти наступності та неперервності освітньої системи «коледж – університет – підприємство».

Констатуємо, що історія розвитку вищої економічної освіти періоду української незалежності не представлена дисертаційними працями педагогів. Відсутні також дисертаційні роботи щодо становлення та розвитку системи вищої економічної освіти в Україні, зокрема у XIX – на початку XX ст. Лише регіональний аспект у висвітленні проблеми історії розвитку економічної освіти представлений роботою А. Синявської «Становлення та розвиток комерційної освіти в Західній Україні (XIX ст.)» (2009 р.).

Відсутність наукового інтересу істориків педагогіки до процесів, що нині відбуваються у вищій економічній освіті, можемо пояснити тим, що сучасному науковцю потрібно мати високий рівень економічної кваліфікації для осмислення євроінтеграційних, глобалізаційних, трансформаційних процесів у поєднанні з упровадженням академічної автономії закладів вищої освіти; уміння застосовувати історико-хронологічний метод з аналізом сучасного стану вищої економічної освіти та прогнозувати перспективи її розвитку. Міркування у цьому аспекті підкріплюємо думкою академіка О. Сухомлинської, яка відносить період української незалежності до «історії сучасності» («недавньої історії», «історії сьогодення») та стверджує, що «для їх характеристики нашими науковцями ще не вироблено відповідного дослідницького інструментарію, не окреслено й не охарактеризовано джерельну базу досліджень, її специфіку. Оскільки аналіз стосується власне сьогодення, то має змінюватися й методика проведення дослідження, яка не лише враховує постійні трансформаційні зміни, мінливість і плинність реалій, їх хвилеподібність і неоднозначність, невизначеність, а й вибудовує свою наукову аргументацію саме на цих підвалинах. Це стосується також і підходів до визначення критеріїв періодизації «недавньої історії» розвитку української школи, і застосування понятійно-термінологічного апарату, його перетлумачення, коли за зовнішньою сталою оболонкою відбувається наповнення іншим змістом, з іншими конотаціями, інколи протилежними усталеним... (Сухомлинська, 2018: 5–6).

Отже, у дисертаційних працях періоду української незалежності автори характеризували різні аспекти професійної підготовки майбутніх економістів у закладах вищої освіти. На основі теоретичного аналізу дисертаційних робіт із використанням загальнонаукових методів аналізу, синтезу, узагальнення й наукової класифікації виокремлено шість груп дисертаційних праць й укладено хронологічно-тематичний перелік робіт кожної групи.

Перша група праць – підготовка майбутнього фахівця економічного профілю – викладача економіки (Г. Ковальчук, О. Калінська та ін.). У другій групі дисертаційних праць з теорії, практики і методики професійної підготовки майбутніх економістів виокремлено такі складники: формування компетентностей та професійних якостей майбутнього економіста (С. Тарасова, Є. Іванченко, Л. Потапкіна, О. Яковенко, О. Самосудова-Грозова, С. Касіянець, М. Стрельніков та ін.); використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та формування інформатичної компетентності майбутнього економіста (О. Гончарова, Т. Коваль, Т. Поясок, О. Хомік, Т. Столяренко та ін.); використання інноваційних форм та методів підготовки майбутнього економіста (Т. Качеровська, Л. Бондарева, Ю. Атаманчук, А. Спіцина, М. Мартиненко, Г. Ковальчук, І. Белкін та ін.); удосконалення освітнього процесу та особливості вивчення навчальних дисциплін у професійній підготовці майбутнього економіста (Н. Замкова, Л. Пуханова, Г. Дутка, О. Максимова, Г. Тимошук, О. Карпова, Н. Лямзіна, Н. Перевознюк, Ю. Ткач та ін.). До третьої групи дисертаційних робіт зараховуємо дослідження, присвячені формуванню особистості майбутнього економіста та його готовності до професійної діяльності (М. Опольська, В. Орел, Л. Служинська, О. Тинкалюк, К. Лихачова, К. Акуленко, Е. Остапенко, М. Коростелін, Г. Вархолик, Б. Голоवेशко та ін.). До четвертої групи віднесено дисертаційні роботи у яких запропоновано прогностичні тенденції щодо використання зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх економістів (В. Третько, А. Найдонова, О. Мудра, О. Наугольникова, О. Алієв, В. Каричковський та ін.). П'ята група об'єднує дисертаційні дослідження щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів (Н. Бенькович, К. Хоружий, Л. Максимова та ін.). Шосту групу дисертаційних робіт присвячено проблемі підготовки майбутніх економістів у закладах фахової передвищої освіти (О. Горицька, Т. Волкодав та ін.).

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у дослідженні історії розвитку вищої економічної освіти в Україні; обґрунтуванні концептуальних положень забезпечення якості вищої економічної освіти; дослідженні проблем професійної підготовки майбутніх економістів в умовах цифрової трансформації освіти, економіки та бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

Бондарєва Л. І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2006. 21 с.

Головешко Б. Р. Педагогічні умови формування лідерських якостей у майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2017. 20 с.

Гончарова О. М. Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформатичних компетентностей студентів економічних спеціальностей: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2007. 40 с.

Кірдан О. П. Методологічні підходи до модернізації підготовки фахівців освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» зі спеціальності 051 «Економіка». *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи*: матеріали третьої Міжнар. наук.-практ. конф., Умань, 2018. С. 19-20.

Кірдан О. П. Методичні підходи до формування компетентностей здобувачів вищої

освіти освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» зі спеціальності «Економіка». *Методичний потенціал, тренди та формати трансформації Європейських освітніх систем*: тези доповідей. Харків. 2018. С. 93-95.

Коваль Т. І. Теоретичні та методичні основи професійної підготовки з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2008. 44 с.

Ковальчук Г. О. Формування професійних педагогічних умінь у студентів – майбутніх викладачів економіки : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 1999. 20 с.

Сухомлинська О. В. Загальноосвітня школа періоду української незалежності в дзеркалі наукових досліджень. *Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017)*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару, 16 трав. 2018 р. / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [та ін.]; [редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Лапаєнко С. В., Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В.]. – Текст. дані. – Київ, 2018. – 66 с.

REFERENCES

Bondaryeva, L.I. (2006). *Navchal'nyj treninh yak zasib profesijnoyi pidhotovky majbutnix menedzheriv orhanizacij v ekonomichnyx universytetax* [Training training as a means of training future managers in economic universities]. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

Holoveshko, B.R. (2017). *Pedahohichni umovy formuvannya liders'kykh yakostey u maybutnikh fakhivtsiv z administratyvnoho menedzhmentu u vyshchyx navchal'nykh zakladakh*. [Pedagogical conditions for the formation of leadership qualities of future specialists in administrative management in higher educational institutions]. *Candidate's thesis*. Vinnyca. [in Ukrainian].

Honcharova, O.M. (2007). *Teoretyko-metodychni osnovy osobystisno-orijentovanoyi systemy formuvannya informatychnyx kompetentnostej studentiv ekonomichnyx special'nostej* [Theoretical and methodological foundations of a person-oriented system of formation of computer competence of students of economic specialties]. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

Kirdan, O.P. (2018). *Metodologichni pidxody` do modernizaciyi pidgotovky` faxivciv osvitnix stupeniv «bakalavr» ta «magistr» zi special'nosti 051 «Ekonomika»* [Methodological approaches to the modernization of the training of specialists of educational levels "Bachelor" and "Master" in the specialty 051 "Economics"]. *Modernizaciya osvitn`ogo sredov`shha: problemy` ta perspekty`vy`* [Modernization of the educational environment: problems and perspectives]. Uman`. (pp. 19–20). [in Ukrainian].

Kirdan, O.P. (2018). *Metody`chni pidxody` do formuvannya kompetentnostej zdobuvachiv vy`shhoji osvity` osvitnix stupeniv «bakalavr» ta «magistr» zi special'nosti «Ekonomika»*. [Methodical approaches to the formation of competencies of higher education graduates of educational degrees "Bachelor" and "Master" in the specialty "Economics"]. *Metody`chnyj potencial, trendy` ta formaty` transformaciyi Yevropejs`ky`x osvitnix sy`stem* [Methodical potential, trends and transformations of European educational systems]. Kharkiv. (pp. 93–95). [in Ukrainian].

Koval', T.I. (2008). *Teoretychni ta metodychni osnovy profesijnoyi pidhotovky z informacijnyx tehnolohij majbutnix menedzheriv-ekonomistiv* [Theoretical and methodological foundations of professional training in information technology of future managers-economists]. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

Koval'`chuk, H.O. (1999). *Formuvannya profesijnyx pedahohichnyx umin` u studentiv – majbutnix vykladachiv ekonomiky* [Formation of professional pedagogical skills for students - future teachers of economics]. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

Suxomlyns`ka, O.V. (2018). *Zahal`noosvitnya shkola periodu ukrajin's`koyi nezalezhnosti v dzerkali naukovyx doslidzhen* [A comprehensive school of the period of Ukrainian independence in the mirror of scientific research]. *Dzherela ta istoriohrafyia pro transformacijni procesy v osvitn`omu prostori Ukrayiny (1991–2017)* [Sources and historiography about transformational processes in the educational space of Ukraine (1991-2017)]. Kyiv. [in Ukrainian].

Alexander Kirdan,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Economics and Social-Behavioural Sciences,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
2, Sadova Str., Uman, Cherkasy region, Ukraine
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2667-6589>

**PROFESSIONAL TRAINING AIMED AT FUTURE ECONOMISTS OF THE UKRAINIAN
INDEPENDENCE PERIOD IN THE MIRROR OF SCIENTIFIC RESEARCH**

In the dissertation papers of the period of Ukrainian independence, the authors described various aspects of the future economists training higher education institutions. The purpose of the article is to analyse the dissertations of Ukrainian scientists devoted to the problem of the future economists training ranging from 1991 to 2018. The general scientific methods of analysis, synthesis, generalization and scientific classification are used in this respect.

The conducted theoretical analysis allowed us to distinguish six groups of dissertations, namely: training aimed at the future specialists of the economic profile – teachers of Economics; works on the theory, practice and methods of training future economists (the formation of competences and professional qualities; the use of information and communication technologies in the educational process and the formation of computer competence; use of innovative training forms and methods; improvement of the educational process and peculiarities of learning disciplines within the training aimed at future economists); researches devoted to the formation of the future economist's personality and his / her readiness for professional activity; dissertation papers devoted to prognostic tendencies concerning the use of foreign experience in professional training aimed at future economists; dissertations on quality assurance of the training aimed at future economists; dissertations on the problem related to the future economists training in vocational higher education institutions.

Key words: professional training, future economists, dissertations, general scientific methods of analysis.

Подано до редакції 01.10.2018 р.